

Artur Walasik

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ZAKRES I METODY KONKURENCJI PODATKOWEJ MIĘDZY WŁADZAMI LOKALNYMI

Wprowadzenie

Wielość podmiotów realizujących zbliżone do siebie cele w warunkach ograniczonej dostępności zasobów, niezbędnych dla ich osiągnięcia, zawsze będzie w sposób nieunikniony wywoływać zjawisko konkurencji. Wielości jednostek samorządu terytorialnego, zaspakajających potrzeby członków społeczności lokalnych, działających w warunkach dostępu do ograniczonych publicznych zasobów pieniężnych, będzie musiała towarzyszyć konkurencja podatkowa.

Konkurencja podatkowa jest więc swoistego rodzaju rywalizacją między wieloma jednostkami samorządu terytorialnego, której przedmiotem jest zapewnienie sobie dostępu do pochodzących głównie z przymusowych pobrań, podatkowych publicznych zasobów pieniężnych. Publiczne zasoby pieniężne, będące przedmiotem konkurencji obejmują zarówno centralizowane w budżecie państwa fundusze pochodzące z najbardziej wydajnych fiskalnie podatków pośrednich, jak również środki pochodzące z eksploatacji mobilnych, czyli mających zdolność do przemieszczania się w przestrzeni, źródeł opodatkowania, takich jak dochody z opodatkowania kapitału oraz pracy. Intensywność konkurencji oraz jej stopień będzie zależał od wielu czynników o zróżnicowanym charakterze, wśród których szczególne znaczenie należy przypisać zdolności do zatrzymania źródła dochodów fiskalnych na terytorium pozostającym w zakresie jurysdykcji podatkowej danej jednostki podziału terytorialnego.

Celem pracy jest ustalenie czynników określających skłonność jednostek samorządu terytorialnego do podjęcia rywalizacji o pozyskanie źródła opodatkowania (konkurencji podatkowej) oraz ustalenie w jaki sposób możliwe jest zwiększenie efektywności ponoszonych w związku z tym nakładów na pozyskanie trwałego źródła dochodów wpływających do budżetu lokalnego.

1. Determinanty intensywności konkurencji między jednostkami samorządu terytorialnego

Terytorialny podział państwa motywowany względami administracyjnymi implikuje wiele konsekwencji o charakterze społecznym, politycznym oraz gospodarczym. Wyodrębnienie samodzielnych organizacyjnie oraz finansowo jednostek podziału terytorialnego wywołuje skutki finansowe, związane z koniecznością równoważenia budżetów władz lokalnych, wynikającą ze zróżnicowanego przestrzennie rozkładu wydajnych źródeł dochodów podatkowych. Stopień zróżnicowania wydajności fiskalnej podatków jest większy niż zróżnicowanie potrzeb społeczności lokalnych, koniecznych do sfinansowania. Rozważenia wymagają konsekwencje wskazanej zależności w układzie statycznym (przestrzennym) oraz dynamicznym (czasowym). W szczególności interesującym jest ustalenie tego, na ile administracyjny podział terytorialny może się przyczynić do wzrostu finansowania dostarczania dóbr publicznych – wymiar statyczny; oraz na ile zmienność koniunktury będzie się odzwierciedlać w równowadze fiskalnej poszczególnych jednostek oraz całego systemu finansów publicznych. Przeprowadzając krytyczną analizę literatury przedmiotu, K.-J. Koch oraz G.G. Schulze zauważają, iż modele konkurencji podatkowej przewidują teoretycznie możliwość równowagi, która ograniczyłaby intensywność konkurencji podatkowej, jednakże przyjmowane w tych modelach warunki zawężają ich aplikacyjny walor; w rzeczywistości założenia takie są trudne do spełnienia¹. Można więc przyjąć, iż dynamika procesów gospodarczych będzie stanowić katalizator konkurencji podatkowej.

Zakładając, iż poziom wydatków władz lokalnych odzwierciedla zaspokojone potrzeby społeczności lokalnych, nie może być traktowany jako wskaźnik rzeczywistych potrzeb, określających aspiracje mieszkańców odnośnie do poziomu konsumpcji lokalnych dóbr publicznych. Można więc założyć, iż pierwszym źródłem nierównowagi jest różnica między rzeczywistymi wydatkami publicznymi oraz wydatkami, które byłyby konieczne dla zaspokojenia oczekiwanych potrzeb społeczności lokalnych. W podobny sposób argumentacja została wyrażona przez B.L. Bensaona, który zwraca uwagę na następującą sekwencję działań fiskalnych: społeczny nacisk na wzrost wydatków publicznych → wzrost dochodów podatkowych → wzrost stopy opodatkowania w obrębie ju-

¹ K.-J. Koch, G.G. Schulze, *Equilibria in Tax Competition Models* [in:] *Trade, Growth, and Economic Policy in Open Economies. Essays in Honour of Hans-Jürgen Vosgerau*, ed. K.-J. Koch, K. Jaeger, Springer, Berlin 1998, s. 281 et passim.

rysydycji podatkowej → odpływ (ograniczenie) bazy podatkowej → wzrost konkurencji między jednostkami podziału terytorialnego o ograniczoną i mobilną bazę podatkową².

Decentralizacja finansów publicznych wywołuje różnego rodzaju skutki, zarówno o charakterze społeczno-politycznym, jak i ekonomiczno-finansowym, przy czym, co podkreśla S. Owsiak, koniecznym jest uwzględnienie następujących zagadnień:

- a) podziału kompetencji, obowiązków i zadań między władze państwowe i samorządowe;
- b) określenie zakresu władztwa podatkowego według poszczególnych szczebli władz publicznych;
- c) określenie zasad zasilania finansowego poszczególnych szczebli władz publicznych³.

Wskaźnikiem służącym określeniu stopnia zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej może być poziom wydatków per capita w konkretnej jednostce podziału terytorialnego. Wyznaczenie wskaźnika pozwalającego ustalić poziom wydatków niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej na oczekiwanym poziomie będzie wymagać wskazania wartości referencyjnej. Nie dla każdej jednostki wartość referencyjna musi być taka sama, wymaga to więc rozważenia w jaki sposób określić zbiór w miarę możliwości jednorodnych pod względem charakterystyk społecznych jednostek podziału terytorialnego. Wydaje się więc zasadnym, aby w przypadku drugiego zjawiska, za wskaźnik uznać najwyższy poziom wydatków per capita w podobnych jednostkach podziału terytorialnego.

Uwzględniając zróżnicowane potrzeby społeczności lokalnych, zależne przede wszystkim od struktury demograficznej, jako referencyjne jednostki można uznać jednostki terytorialne wyodrębnione ze względu na zbliżone co do wartości charakterystyki struktury demograficznej (np. udziału ludności zatrudnionej w usługach, ludności o wyższym wykształceniu, ludności w wieku emerytalnym itp.).

Konsekwentnie można uznać, iż dokonując podziału wszystkich jednostek na K jednorodnych grup $J = 1, 2, \dots, K$, źródłem napięcia, jeżeli chodzi o konkurencję między społecznościami lokalnymi, będzie różnica między wydatkami per capita w jednostce e_j oraz maksymalną wartością wydatków per capita wśród jednostek podziału terytorialnego, do których zalicza się ta jednostka E_j^{max} .

² B.L. Benson, *Fiscal Competition in a Federal System* [in:] *Federalist Government in Principle and Practice*, ed. D.P. Rachefer, R.E. Wagner, Springer Science, New York 2001, s. 55 et passim.

³ S. Owsiak, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 115.

$$\forall i \in J: \Delta e_i = E_J^{max} - e_i. \quad (1)$$

Ustalona dla poszczególnych jednostek podziału terytorialnego wartość Δe_i można uznać za miarę ekonomicznego dystansu, wyrażającego lepiej tradycyjnie ustalony deficyt budżetowy oraz skłonność do konkurencji podatkowej. Dyskusyjnym, wymagającym rozważenia będzie ustalenie jakiego rodzaju wydatki należy uwzględnić przy kalkulacji E_J^{max} oraz e_i . Podkreślenia wymaga raz jeszcze to, iż przyjęcie jako referencyjnego maksymalnego poziomu wydatków per capita dla wybranej grupy jednostek wydaje się słuszne. W przypadku występującego w rzeczywistości zróżnicowanego tempa wzrostu wydatków per capita w poszczególnych jednostkach, które zalicza się do danej jednorodnej grupy, jeżeli „uboższe” jednostki doganiają jednostki „bogatsze”, zmniejsza się znaczenie imperatywu konkurencji. Jeżeli „bogatsze” jednostki uciekają jednostkom „uboższym”, należy natomiast oczekiwać, iż rywalizacja będzie wzrastać, a tym samym znaczenie konkurencji będzie coraz większe.

Napięcie związane z odchyleniem poziomu wydatków rzeczywistych w stosunku do referencyjnych, wymaga uzupełnienia ze względu na ich konsekwencje w wymiarze finansowym, wynikającym z niedopasowania wydajności źródeł dochodów do poziomu wydatków. Należy więc zauważyć, iż fiskalnie mierzony deficyt będzie wynikać z prostego porównania ogólnej kwoty wydatków budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego E_i ustalonej jako iloczyn liczby mieszkańców danej jednostki n_i oraz wydatków per capita e_i do dochodów budżetowych R_i . Fiskalny deficyt D_i^F wyniesie więc dla poszczególnych jednostek:

$$D_i^F = (e_i \times n_i) - R_i = E_i - R_i. \quad (2)$$

W wymiarze ekonomicznym większe informacyjnie znaczenie będzie miało ustalenie zależności między wydatkami ustalonymi jako referencyjne (do których poziomu aspiruje dana społeczność lokalna) oraz dochodami rzeczywiście realizowanymi, w związku z tym uwzględniając tożsamości (1) i (2), można ekonomiczny poziom deficytu ustalić następująco:

$$D_i^E = (E_J^{max} \times n_i) - R_i = D_i^F + \Delta e_i \times n_i. \quad (3)$$

Można więc uznać, iż intensywność konkurencji będzie pochodną czynników: fiskalnego (D_i^F), ekonomicznego (Δe_i) oraz demograficznego (n_i), charakteryzujących poszczególne jednostki. Napięcie oraz skłonność do konkurencji finansów lokalnych będzie więc wzrastać w szczególności wraz ze zmniejszeniem wydajności fiskalnej dochodów budżetu danej jednostki podziału terytorialnego (dla danego poziomu E_i zmniejszeniu R_i towarzyszy wzrost deficytu fi-

skalnego D_i^F). To pozwala zauważyć, iż rząd poprzez mechanizm redystrybucji terytorialnej, wykorzystując w tym celu subwencje i dotacje z budżetu państwa, może przyczynić się do zmniejszenia stopnia konkurencji podatkowej między jednostkami samorządu terytorialnego.

Równocześnie, przy danym poziomie deficytu fiskalnego, bogaceniu się „zamożniejszych” jednostek terytorialnych w stosunku do pozostałych będzie towarzyszyć wzrost znaczenia czynników ekonomicznych, wynikających z rosnącej odległości Δe_i między rzeczywistym poziomem wydatków per capita e_i oraz poziomem tych wydatków uznanym za referencyjny E_j^{max} .

W końcu należy zauważyć, iż im większa społeczność lokalna n_i , tym większe napięcie konkurencyjne. Przy danym poziomie deficytu fiskalnego D_i^F oraz dystansu e_i wyrażającego się mniejszymi niż referencyjne wydatkami per capita, należy spodziewać się, iż intensywność konkurencji będzie większa, jeżeli dotyczy to liczącej więcej mieszkańców jednostki podziału terytorialnego. Poszukiwanie możliwości pozyskania nowych źródeł podatków przez mniejsze społeczności lokalne będzie w mniejszym stopniu intensyfikowało konkurencję podatkową, niż jeżeli działania tego rodzaju będą podejmować duże jednostki podziału terytorialnego. Skłonność do podejmowania rywalizacji w zależności od wielkości państwa była przedmiotem rozważań dotyczących skutków konkurencji oraz koordynacji podatkowej⁴.

Uwzględniając konstrukcję tożsamości (1), dla jednostki podziału terytorialnego, która jest uznana za *benchmark* dla ustalenia Δe_i prawdziwa będzie zależność:

$$D_i^E = D_i^F. \quad (4)$$

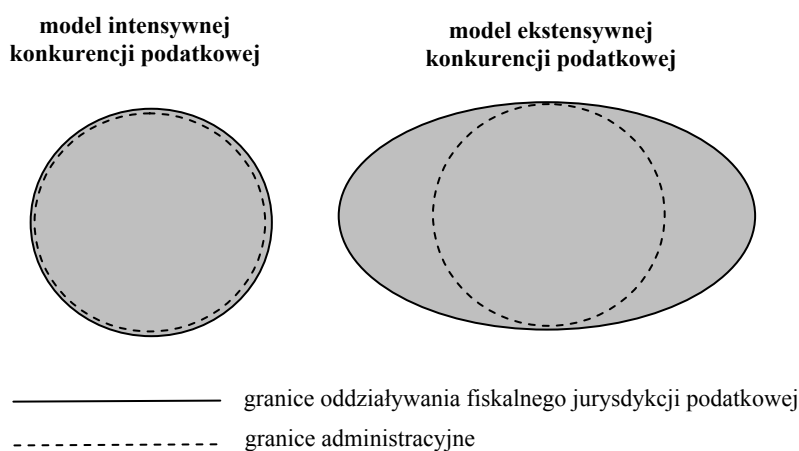
W wymiarze jednostkowym, potrzeby społeczności lokalnych charakteryzujących się większą wydajnością fiskalną podatków lokalnych mogą być zaspokojone przy zrównoważonym budżecie jednostki samorządu terytorialnego. Im mniejsza wydajność fiskalna, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia deficytu budżetowego.

⁴ Szerzej zob.: R. Kanbur, M. Keen, *Jeux sans frontières. Tax Competition and Tax Coordination when Countries Differ in Size*, „American Economic Review” 1993, No. 4.

2. Obszar jurysdykcji podatkowej a administracyjnie wyznaczone granice jednostki podziału terytorialnego

Atrakcyjna, z punktu widzenia budowania przewagi konkurencyjnej przez rywalizujące o źródła dochodów podatkowych jednostki podziału terytorialnego, byłaby możliwość eksploatacji źródła opodatkowania pozyskanego przez inną jednostkę. W związku z powyższym, na potrzeby oceny konkurencyjności finansów lokalnych należy rozważyć dwa kanoniczne modele relacji między obszarem oddziaływania jurysdykcji podatkowej oraz granicami administracyjnego wyodrębnienia badanej jednostki. Charakterystyka modeli zakłada, iż władze lokalne nie zostają ograniczone co do możliwości kształtowania elementów technicznych podatków lokalnych. Konsekwencje ograniczenia dostępności instrumentów polityki podatkowej dla rywalizacji fiskalnej władz lokalnych są przedmiotem rozważań D. Wellischa⁵.

Po pierwsze możliwa jest sytuacja, kiedy *konstrukcja podatku wyklucza możliwość eksploatacji fiskalnej poza granicami administracyjnymi danej jurysdykcji podatkowej*. Rozwiązanie tego rodzaju można określić jako **model intensywnej konkurencji podatkowej** (zob. rys. 1).

Rys. 1. Kanoniczne modele konkurencji podatkowej

⁵ D. Wellisch, *Theory of Public Finance in a Federal State*, Cambridge University Press, Cambridge 2000, s. 40-57.

Tak byłoby w przypadku podatków obciążających nieruchomości, tj. w Polsce podatków: od nieruchomości, rolnego oraz leśnego. Oczywiście należy w przypadku wskazanych podatków odróżnić przedmiot opodatkowania od podmiotu biernego (podatnika). Przykładowo, w gminach atrakcyjnych turystycznie, krajobrazowo, właścicielami nieruchomości położonych na ich terenie, których opodatkowanie jest źródłem dochodów wyłącznie budżetu gminy, na terenie której jest położona nieruchomość, mogą być mieszkańcy innych gmin. W tym sensie przedmiot opodatkowania nie może znajdować się w granicach administracyjnych innej jurysdykcji podatkowej, natomiast jak najbardziej będzie to możliwe w przypadku opodatkowanego podatkiem od nieruchomości właściciela tej nieruchomości. W takim przypadku źródłem dochodów z podatków obciążających posiadaczy nieruchomości będą dochody podatników mieszkających lub mających siedzibę w innej jednostce podziału terytorialnego. Jeżeli płacony podatek nie zmniejsza dochodów podatkowych jurysdykcji podatkowej, której rezydentem jest podatnik, to pozostaje on neutralny z punktu widzenia fiskalnej wydajności innych źródeł dochodów podatkowych. W rozważanej sytuacji będzie tak w przypadku opodatkowania osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, które płacą podatek od nieruchomości z dochodu po opodatkowaniu. W przypadku osób prawnych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które zaliczą podatek od nieruchomości do kosztów uzyskania przychodów, pomniejszając w ten sposób podstawę opodatkowania w podatkach dochodowych, wpłynie to na dochody z tytułu udziału w tych podatkach. Należy w tym miejscu zauważyć, iż ubytek dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych będzie większy, niż w przypadku zmniejszenia o zapłacony podatek od nieruchomości, podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych.

Drugą możliwością jest rozwiązanie charakteryzujące się tym, iż *konstrukcja podatku umożliwia eksploatację przez jurysdykcję podatkową źródeł znajdujących się poza granicami jednostki podziału administracyjnego*. Tego rodzaju przypadek można określić jako **model ekstensywnej konkurencji podatkowej** (zob. rys. 1). Relacja tego rodzaju występuje w przypadku opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej, zarówno w formie podatku dochodowego od osób prawnych, jak i podatku dochodowego od osób fizycznych. Jeżeli źródłem przychodów z prowadzonej działalności jest sprzedaż wytwarzanych produktów lub świadczenie usług, za które płacą mieszkańcy innych jurysdykcji podatkowych, to de facto zakres jurysdykcji podatkowej danej jednostki samorządu terytorialnego (np. gminy, powiatu, województwa czerpiących dochody z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych) wykracza poza granice podziału administracyjnego. Można uznać tego rodzaju sytuację za szczegól-

ny przykład ekspansywnej konkurencji podatkowej, która przyczynia się do realizowania przez władze lokalne swoistego rodzaju renty położenia. Tak więc stolice, duże miasta, w których mają swoje siedziby duże przedsiębiorstwa, banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, instytucje finansowe realizujące przychody z tytułu sprzedaży swoich produktów na terenie całego kraju, partycypują w opodatkowaniu dochodów, których źródłem są wydatki ponoszone przez mieszkańców innych jurysdykcji podatkowych.

Czyniąc w tym miejscu uwagę wynikającą z prowadzonych rozważań: za nieuzasadnione względami ekonomicznymi należy uznać wiele argumentów przedstawianych przez jednostki samorządu terytorialnego zobligowane do wnoszenia wpłat do budżetu państwa (tzw. janosikowego) jako krytyczne dla stosowania mechanizmu terytorialnej redystrybucji poziomej. Przykładowo, duże miasta poprzez udziały we wpływach z tytułu opodatkowania dochodów mających na ich terenie siedzibę przedsiębiorstw osiągają pośrednio dochody z opodatkowania mieszkańców innych gmin (niepozostających w granicach ich jurysdykcji podatkowej), którzy są nabywcami sprzedawanych wyrobów lub świadczonych usług przez te przedsiębiorstwa (pozostające w granicach ich jurysdykcji podatkowej). Stąd mechanizm redystrybucji poziomej ma w tym przypadku jak najdalej idące uzasadnienie nie tylko w wymiarze społeczno-politycznym (solidarności między społecznościami lokalnymi znajdującymi się na istotnie różnym poziomie rozwoju), lecz również w wymiarze ekonomiczno-finansowym (dzięki transferom, wpłaty do budżetu służą zwiększeniu subwencji, dokonuje się swoistego rodzaju zwrot części „przejętych” w formie udziałów dochodów ze źródeł zlokalizowanych w innych jurysdykcjach podatkowych).

3. Bariery opuszczenia jurysdykcji podatkowej jako determinanta wydajności fiskalnej

Istotą konkurencji podatkowej jest uzyskanie prawa do eksploatacji określonego źródła podatkowego przez rywalizujące ze sobą jednostki samorządu terytorialnego. Esencją efektywnej konkurencji podatkowej jest natomiast uzyskanie prawa do eksploatacji źródła podatku o danej wydajności (efekt) przy najmniejszych nakładach poniesionych na jego pozyskanie przez jednostkę podziału administracyjnego. W literaturze przedmiotu podkreśla się również, iż rywalizacja władz lokalnych o mobilne źródła podatków może sama w sobie przyczyniać się do nieefektywności finansów lokalnych⁶, wyrażającej się np. w ograniczeniu wydatków publicznych ze względu na trudność utrzymania pozyskanego źródła podatku.

---

⁶ R.G. Batina, T. Ihori, *Public Goods. Theories and Evidence*, Springer, Berlin 2005, s. 327 et passim.

Efektywność konkurencji podatkowej, przyjmując punkt widzenia rywalizujących między sobą władz lokalnych, wymaga oceny uzyskania prawa do fiskalnej eksploatacji źródła opodatkowania, która powinna opierać się na określeniu swoistego rodzaju parametru służącego pomiarowi efektywności podejmowanych działań, czyli czegoś na wzór znanej w teorii inwestycji stopy zwrotu. W przypadku poniesienia przez określoną jednostkę podziału terytorialnego danych nakładów, za bardziej efektywne należy uznać uzyskanie prawa do eksploatacji źródła opodatkowania przynoszącego większe wpływy podatkowe przez dłuższy okres. Te same nakłady ponoszone przez jednostkę samorządową mogą więc przynosić większą efektywność, jeżeli źródło podatku jest bardziej wydajne (wydajność ta jest w mniejszym stopniu narażona na wahania), a także jeżeli źródło nie zostanie wyeksploatowane w krótkim okresie. W przypadku szacowania stopy zwrotu z realizacji lokalnej polityki podatkowej będą miały znaczenie różne czynniki określające zdyskontowaną wartość przyszłych korzyści fiskalnych netto z określonego źródła opodatkowania. Po pierwsze należy wziąć pod uwagę wielkość generowanych przez pozyskane źródło opodatkowania strumieni pieniężnych napływających do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, tj. w szczególności pojawiające się w kolejnych latach kwoty dochodów podatkowych. Po drugie, niezbędnym stanie się ustalenie ryzyka zmienności tych strumieni w czasie; szczególnie ważnym stanie się ustalenie prawdopodobieństwa amplitudy wahań kwot tych dochodów, jak również konieczność ponoszenia w przyszłości dodatkowych nakładów na utrzymanie takiego źródła, np. w formie wydatków finansowanych z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, np. na pomoc socjalną dla zwolnionych pracowników. Po trzecie, należy zauważyć, iż trwałość źródła opodatkowania może stanowić istotny atrybut efektywności nakładów poniesionych na jego pozyskanie. W tym kontekście, istotnym staje się ustalenie czy istnieją, a jeżeli tak, to na ile są trwałe bariery opuszczenia jurysdykcji podatkowej przez pozyskane źródło opodatkowania.

Jedną z technik zapobieżenia opuszczenia przez źródło podatku jurysdykcji podatkowej może być strategia naśladowania innych jednostek, co w literaturze jest określane mianem „podatkowego mimetyzmu” (*tax mimicking*). Zjawisko podatkowego naśladownictwa wyraża dążenie władz lokalnych do unikania zbytniego różnicowania wysokości podatków w stosunku do stawek podatkowych występujących w innych jednostkach samorządowych⁷.

---

⁷ H.F. Ladd, *Mimicking of Local Tax Burdens among Neighboring Counties*, „Public Finance Quarterly” 1992, No 4; B. Heyndels, J. Vuchelen, *Tax Mimicking among Belgian Municipalities*, „National Tax Journal” 1998, No 1.

Bez wątpienia nakłady ponoszone przez władze lokalne na pozyskanie źródła dochodów podatkowych posiadają cechy charakterystyczne dla realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego przez podmiot prywatny. Pozyskanie przy danych nakładach bardziej wydajnego źródła opodatkowania, np. bardziej rentownej działalności gospodarczej, będzie uzasadnione, jeżeli władze lokalne mają możliwość osiągnięcia dochodów z opodatkowania zysków

Podsumowanie

Przedmiotem opracowania była identyfikacja czynników określających skłonność jednostek władzy lokalnej do podejmowania działań konkurencyjnych w zakresie eksploatacji ograniczonych źródeł dochodów podatkowych. Można uznać, iż pierwotnym czynnikiem intensyfikującym konkurencję podatkową jest deficyt fiskalny, uzasadniający poszukiwanie dodatkowych źródeł dochodów podatkowych. Dodatkowo należy jednak wskazać, iż skłonność do konkurencji pozostanie konsekwencją deficytu ekonomicznego, rozumianego jako różnica w wydatkach per capita danej jednostki podziału terytorialnego oraz wydatkami per capita w jednostce referencyjnej. Ponadto rozmiar jednostki wyrażający się w liczbie mieszkańców wpływa na wzrost intensywności konkurencji podatkowej.

Określono dwa modele konkurencji podatkowej, zależne od ekonomicznego charakteru źródła opodatkowania. W zależności od relacji obszaru oddziaływania fiskalnego podatku oraz obszaru administracyjnego danej jednostki samorządu terytorialnego, może to być model intensywnej konkurencji podatkowej, kiedy obszary te pokrywają się oraz model ekstensywnej konkurencji, kiedy drugi z wymienionych obszarów zawiera się w pierwszym.

Ustalono również, iż z punktu widzenia efektywności ponoszonych w związku z konkurencją podatkową nakładów na pozyskanie źródła opodatkowania, istotnym będzie trwałość powiązania tego źródła z jurysdykcją podatkową. W szczególności może temu sprzyjać istnienie barier opuszczenia jurysdykcji podatkowej.

Literatura

- Batina R.G., Ihori T., *Public Goods. Theories and Evidence*, Springer, Berlin 2005.
- Benson B.L., *Fiscal Competition in a Federal System* [in:] *Federalist Government in Principle and Practice*, ed. D.P. Rachefer, R.E. Wagner, Springer Science, New York 2001.
- Heyndels B., Vuchelen J., *Tax Mimicking among Belgian Municipalities*, „National Tax Journal” 1998, No. 1.

- Kanbur R., Keen M., *Jeux sans frontières. Tax Competition and Tax Coordination when Countries Differ in Size*, „American Economic Review” 1993, No. 4.
- Koch K.-J., Schulze G.G., *Equilibria in Tax Competition Models [in:] Trade, Growth, and Economic Policy in Open Economies. Essays in Honour of Hans-Jürgen Vosgerau*, ed. K.-J. Koch, K. Jaeger, Springer, Berlin 1998.
- Ladd H.F., *Mimicking of Local Tax Burdens among Neighboring Counties*, „Public Finance Quarterly” 1992, No. 4.
- Owsiak S., *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Wellisch D., *Theory of Public Finance in a Federal State*, Cambridge University Press, Cambridge 2000.

THE SCOPE AND METHODS OF LOCAL FINANCE COMPETITION

Summary

The subject of paper is to identify factors determining the propensity of local authorities to tax competition. The essence of tax competition is to gain the source of tax revenues. Hence, it is very convenient to make assumption that the prime factor intensifying tax competition should be fiscal deficit. The need to finance local budget expenditures amplifying the propensity to look for additional sources of taxation. Nevertheless it is possible the propensity in question is the consequence of so-called economic deficit. Economic deficit is the difference between per capita expenditures attributed to specified local society and per capita expenditures in reference local society. It is pointed that the number of inhabitants correlates positively with the degree of tax competition intensification.

Theoretical investigation allows to suggest two models of tax competition. The distinction between them depends on the relation between the area of local tax impact and the area under administrative power. The model of intensive tax competition is executed when these areas cover each other. The model of extensive tax competition is realized when the impact area includes the administration one.

The paper stresses on taking into consideration the problems of the efficiency of tax competition. In suggested context, the crucial problem is the permanence of the source of tax revenues. Especially, the lasting source of taxation induces the growth of efficiency. In particulars, the permanence of tax revenues depends on the existence the barriers of tax jurisdiction leaving.